

باسمه تعالی وله الحمد

اگر بخواهیم به تاریخچه کتب درسی علم اصول در حوزه‌ها اشاره کنیم شاید اولین کتاب درسی در این علم، مختصر ابن حاجب (626 هـ .) باشد. این کتاب مدت‌ها کتاب درسی بود و دانشمندان شیعه و سنی به آن عنایتی خاص داشتند و شروح و تعلیقات و حواشی زیادی بر آن نگاشتند و بر ذکر نظرات صاحب آن همت می‌گماشتند.

در دوره‌های بعد به ترتیب تهذیب علامه و شاید مبادی علامه حلی (726 هـ .)؛ زبدة الأصول مرحوم شیخ بهایی (1030 هـ .) معالم الأصول شیخ محمدحسن بن زین‌الدین فرزند شیخ ثانی (1011 هـ .)؛ قوانین الأصول مرحوم میرزای قمی (1231 هـ .) فصول مرحوم شیخ محمدحسین اصفهانی (1260 هـ .) و در نهایت بعدها رسائل مرحوم شیخ انصاری (1281 هـ .) و کفایة الأصول مرحوم آخوند خراسانی (1329 هـ .) به عنوان کتاب درسی در حوزه‌ها تدریس می‌شده است.

در عصر اخیر یعنی دوره‌ای که این جانب نیز به تحصیل این علم پرداختم برحسب معمول اهل علم ابتدا معالم الأصول و بعد از آن با خواندن قوانین الأصول و رسائل و کفایة الأصول وارد مقطع درس خارج می‌شدند.

در این اواخر، اصول فقه تألیف علامه محمدرضا مظفر (ره) به مجموعه کتاب‌های درسی حوزه پیوست. این کتاب از همان ابتدا با استقبال حوزویان مواجه شد و بالطبع بعضی از کتاب‌های قبلی از رونق افتاد و طلاب علوم دینی در مقطع پیش از رسائل، به تحصیل این کتاب ارزشمند روی آوردند. الحق کتاب اصول فقه حلقه مفقوده‌ای بود که زمان حاضر ضرورت طبع و نشر آن را ایجاب می‌کرد و این کتاب نه تنها برای تدریس در دانشگاه‌ها بلکه مناسب‌ترین کتاب برای تدریس در حوزه‌ها بود این کتاب دارای متنی است سلیس و شیوا که حاوی آخرین نظریات از بزرگ‌ترین دانشمندان علم اصول است.

اینجانب - همچنان که قبلاً در مقدمه کتاب تحریر الروضة آورده‌ام - از اوائل تدریس فقه و اصول در دانشکده‌های الهیات و معارف و نیز حقوق علاقمند بودم که در فقه و اصول، کتبی برگزیده و تدریس شود که اولاً به زبان عربی فصیح و بلیغ باشد تا به قدر قابل قبول، دانشجویان را به زبان عربی که بیشتر کتب این علم به این زبان تدوین شده، آشنا و علاقمند سازد و ثانیاً مختصر و مفید باشد که تا حد امکان بتواند دانشجویان را با این علوم آشنا سازد و ثالثاً علاوه بر اختصار از اطناب ممل و زوایدی که بر فرض برای طلاب حوزه مفید باشد، یقیناً برای دانشجویان دانشگاهی خیلی مثر ثمر نخواهد بود، به دور باشد.

متأسفانه این حقیر نتوانست این مهم را به انجام برساند، اما دوستان ارجمند و دانشمند اینجانب آقایان دکتر سیدمحمدرضا آیتی و حجت‌الاسلام و المسلمین علی‌رضا امینی در سال 1375 به تحریر کتاب شریف شرح لمعه مبادرت ورزیدند و الحق واجد صفاتی است که در مقدمه آن کتاب بدان اشارت رفته است.

همین دوستان به تحریر کتاب اصول فقه علامه مظفر (ره) پرداخته، سعی کرده‌اند:

اولاً: کاستی‌های این کتاب را تکمیل کنند و مباحثی را که در اصل کتاب نیست بر آن بیفزایند. ثانیاً: از تطویل بعضی از مباحث موجود در کتاب کاسته و بعضی از مباحث آن را تلخیص نمایند و کتاب را به گونه‌ای که بیشتر مناسب تدریس باشد درآورند. و از عهده این کار به خوبی برآمده‌اند. کتاب حاضر، از نظر اینجانب اثری است مفید و می‌تواند مورد استفاده دانشجویان دانشکده‌های الهیات و حقوق و احیاناً دانشکده‌های دیگری که دارای برنامه‌ی اصول فقه هستند قرار گیرد. توفیق و سعادت این دوستان را از خداوند متعال خواستارم.

ابوالقاسم گرجی

77/5/18